

knyttet til hinanden. Hvis skildringen af klostrets historie efter reformationen kommer til at staa paa højde med det nu foreliggende afsnit, vil den nordjyske historiske litteratur være blevet beriget med et værdifuldt arbejde.

Af aarbogens almindelige indhold er der grund til at nævne kommunelærer P. Rønn Christensens lille afhandling om Aggersund færgevæsens historie, der baade er vel-skrevet og overskuelig, og giver en god oversigt over dette færgeris kaar gennem tiderne — om end i meget korte rids —. Lærer Christensen giver en kort skildring af frihedsmanden Peder Ejstrup fra Tornby (1815—1899), en forkæmper for bondestandens politiske og kulturelle rettigheder, en af de mænd, som dansk bondestand har fostret saa mange af, og som vort samfund altid har brug for — ikke mindst i dag.

Johan Hvidtfeldt.

Kjeld Galster: Aalborg Katedralskole 1540—1940.

Den lærdomshistoriske Litteratur fra Jylland er kun sparsom. Om Aarhus har Rektor H. H. Blache skrevet livfuldt og interessant i Hist. Tidsskr. 4, III, hvor han fortæller om Katedralskolen omkr. 1800, en Skildring, der nød den Ære at blive brugt som Grundlag for Bering Liisbergs Redegørelse i Det nittende Aarhundrede (»Frem«, 1899), men disse Memoirer, som de snarere bør kaldes, gav ikke nogen virkelig Skildring af Skolen, og hvis man vil sætte sig ind i dens Historie, maa man søge til Taubers gamle latinske Bog. Noget mere vidtspændende er Blaches Afhandling om de berømte Viborgske Skolelove fra Renaissance (Hist. Tidsskr. 3, IV) og hist og her i Tidsskrifter og Skoleprogrammer findes der spredte Bidrag til de jyske Latinskolers Historie — saaledes ogsaa om Aalborg Katedralskole af dette Tidsskrifts virksomme Leder og Bidragyder D. H. Wulff i Kirkehist. Saml. 4, I. Rektor Galster har ligeledes i Jyske Samlinger i nærværende Række offentliggjort en lille Forstudie. Det maa i denne Forbindelse ikke glemmes, at Stiftsskolernes Historie har adskillig større Interesse end de smaa Latinskolers, som Reformationens Lovgivning fik til at vokse frem i selv de ringeste Købstæder, uden at de imødekom en virkelig Trang til en Forberedelse til Universitetet. Og nu foreligger en sammen-

hængende Skildring af en af de største jyske Latinskolers Historie.

Rektor Galster holder sig strengt til sit Emne. Det er kun selve Skolens Historie, og hvad dertil hører, han behandler, men hele den første Del vrimler med livfulde og karakteristiske Træk fra Høreres og Disciples kummerlige og regelbundne, men alligevel fri og uhemmede Tilværelse — en lille latinsk Enklave i Limfjordsbyens handelsinteresserede Borgerskab. Dr. Galster burde engang paa en bred Basis skildre hele det Milieu, som Renaissancens og Barokkens Latinskoler dannede. I vore Dage eksisterer det kun i Aktstykkerne. Ferlen, som den gamle Hører svang, er vist kun bevaret i et Exemplar — et Jordfund fra Roskilde — og den Skamtavle, der nævnes i Viborg Skoles *jus virgarum*, er ganske forsvundet. Ejendommeligt nok er en Tavle af ganske modsat Bestemmelse bevaret, idet »Den gamle By« gemmer en malet Træplade, som efter sine Paaskrifter er beregnet paa at bære Navnene paa de »Flittige Dreng« og de »Dydige Dreng«. Den skal have hørt hjemme i Borgerdydskolen i København og stammer antagelig fra dens Oprettelse 1787. Ved sin blotte Tilstedeværelse viser den, hvor stor en Forandring der var sket i Aanden i Danmarks Skoler i Løbet af det 18. Aarh., men naar man med Christiern Pedersøns og hans Fællers Udsagn som Bevis har været parat til at klage over den barbariske Raahed, hvormed Disciplinen og Lærdommen blev banket ind i de unge Mennesker, giver man sikkert Skolen Skylden for det, som Tidsalderen alene var ansvarlig for. Ganske vist giver et Udtryk som *nudato tergo virgis cædi* (o: at faa sin blottede Ryg sønderslidt af Riset) ikke nogen høj Forestilling om den *humanitas*, som Rektor og Hørere daglig førte i Munden efter de klassiske Forfattere, de docerede for de ulykkelige Elever, men disses Behandling var efter alle Solemærker at dømme blidere end den, som f. Ex. Læredrengene var udsat for.

Hvorledes Aanden i Aalborg Skole skred frem fra et lignende Stade i Løbet af de 400 Aar, Skildringen omfatter, gør Rektor Galster omhyggeligt Rede for. Han bryder en Lanse for Høreren og beviser, at han ikke blot var en pryglelysten Orbilius, men ogsaa et Menneske med Interesse for dem, der var ham betroet, og i denne Skildring

og i Redegørelsen for de utilstrækkelige økonomiske Vilkaar, Staten havde givet Skolens Arbejde, ligger Værkets Værdi for den, der ikke er født eller lever i Aalborg, uden at dog de uheldige Personligheder, hvem en Skole dengang tiltrak som en Magnet Jernet og ingenlunde forbedrede, mangler en Karakteristik. At Forholdene paa dette Omraade var de samme som andre Steder, er Blichers Noveller Bevis for, og for Aalborgs Vedkommende maa det her være nok at henvise til Værkets mange personhistoriske Oplysninger.

Efter Værkets Plan og som Følge af det Jubilæum, der har foranlediget dets Udgivelse, ligger det uden for dets Rammer at give en Skildring af den danske Latinskoles Kulturhistorie, men netop paa Baggrund af den malende Livfuldhed, hvormed Aalborg Skole tegnes, savner man en Sammenligning med Forholdene andre Steder. Naar baade Pennen og Midlerne er til Stede, som det er Tilfældet her, vilde man være dobbelt taknemmelig, om Skolens Historie var set paa en bredere aandshistorisk Baggrund, hvorved Forfatteren ogsaa vilde have faaet Lejlighed til at vise, at den Udvikling, som foregik, havde Sammenhæng med og Rod i almindanske Strømninger. Bogen giver ikke Indtryk af, at Katedralskolen i Aalborg skulde formidle det, enhver Tid vedkendte sig som den i Teorien vanskeligt afgrænselige, men i Virkeligheden sjældent omtvistede almene Dannelse. Hertug Fr. Chr. af Augustenborgs Planer fortjente maaske en større Omtale og Vurdering, end de har faaet. Det maa ønskes, at Rektor Galster faar Lejlighed til at give en mere almen Skildring. Hans Pen bør ikke ligge stille.

Helge Søgaard.

»Folkliv«.

Det sidst udkomne Dobbelthefte af »Folkliv« (Acta ethnologica et folkloristica Europæa) indeholder meget af Interesse for jyske Læsere. En indgaaende Anmeldelse vilde imidlertid kræve for megen Plads, og Meddeleren af disse Linier maa give Afkald paa en nærmere Drøftelse af det rige Indhold.

Den første Afhandling er af Museumsinspektør *Æxel Steensberg*, der har givet en Oversigt over Tilvirkningen af sorte Potter i Jylland. Forfatteren støtter sig ikke alene